

گزارش شش ماه نخست سال ۲۰۱۸

۱ جنوری تا ۳۰ جون

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان

مقدمه

افزایش نا امنی و بی ثباتی در کشور، پیچیده شدن دینامیک جنگ و افزایش تهدیدها و حملات مستقیم علیه رسانه‌ها و خبرنگاران نشان می‌دهد که رسانه‌ها در محراق توجه جنگ افغانستان قرار گرفته است. این امر نه تنها میزان تهدید را علیه خبرنگاران و رسانه‌ها بصورت بی سابقه افزایش بخشیده است، بلکه رسانه‌ها و خبرنگاران را مکلف ساخته تا هر چه بیشتر مواظب حفظ بی طرفی بوده و تلاش جدی به خرج دهند تا مورد نفوذ تبلیغات جوانب مختلف جنگی قرار نگیرند.

از جانب دیگر پیچیده شدن حضور گروه‌های تروریستی و عدم موجودیت معلومات دقیق از هویت و اهداف گروه‌های جدید الظهور بالخصوص گروه داعش و چگونگی ارتباط این گروه با گروه طالبان از نگاه تاکتیکی و استراتژیکی نیز ماهیت تهدید را علیه خبرنگاران و رسانه‌ها پیچیده تر ساخته است.

حمله تروریستی بالای خبرنگاران به تاریخ ۳۰ اپریل که در نتیجه آن ۹ تن از خبرنگاران جان باختند، نقطه عطف در چگونگی ماهیت تهدید علیه خبرنگاران به شمار می‌آید، رویدادی که امنیت خبرنگاران را با چالش خیلی جدی مواجه ساخته و موانع عمده را در قسمت موثرت تدابیر ایمنی برای خبرنگاران ایجاد نموده است. این حمله و پیامدهای آن بالای خبرنگاران و رسانه‌ها نگرانی‌های جدی را در قسمت امنیت خبرنگاران و سلامت حرفه خبرنگاری به میان آورده است. این حمله مرگبار و بی سابقه گواه این ادعا است که گروه‌های تروریستی حضور خبرنگاران و رسانه‌های آزاد را مزاحم خویش پنداشته و برای ایجاد جو تبلیغاتی دلخواه دست به کشتن خبرنگاران می‌زنند.

در سه سال گذشته برای نخستین بار رسانه‌ها به صورت هدفمند مورد حمله قرار گرفت، حمله بر موبی‌گروپ، حمله بر رادیو تلویزیون ملی در شهر جلال‌آباد و حمله بر تلویزیون شمشاد در کابل از نمونه‌های بارز آن محسوب می‌گردد.

عدم توجه به قوانین رسانه‌یی و عدم توجه به اصل مصونیت خبرنگاران از سوی مالکان رسانه‌ها و حکومت از چالشهای جدی کار رسانه‌یی در کشور می‌باشد.

برای نخستین بار در شش ماه اول سال روان میلادی رقم درشتی از شهدای عرصه اطلاع رسانی جداً تکان دهنده می‌باشد.

دسترسی به اطلاعات هنوز هم از چالش‌های جدی فرآه راه کار خبرنگاری و روزنامه نگاری محسوب می‌گردد. مسؤولان دولتی هنوز اطلاعات دولتی را ملکیت شخصی خویش پنداشته و یا هم آنرا اسرار دولتی میدانند.

مصونیت شغلی خبرنگاران نیز از چالشهای دایمی خبرنگاران و کارکنان رسانه‌ها است که تا اکنون مقرر طرز تاسیس و فعالیت رسانه‌ها به منصفه اجرا قرار نگرفته است.

خبرنگاران با وجود قانون کار و مقرر طرز تاسیس از حقوق و امتیازات لازم محروم می‌باشند. این یازدهمین گزارش شش ماهه کمیته مصونیت خبرنگاران افغان است که در آن وضعیت مصونیتی خبرنگاران و رسانه‌ها در شش ماه اول سال ۲۰۱۸ میلادی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این گزارش به یک تعداد مسایل عمده دیگر در عرصه کار خبرنگاری و آزادی بیان که درین مدت به وقوع پیوسته، نیز پرداخته شده است.

قابل یاد دهانی است که آمار خشونت و تهدید علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ی که درین گزارش درج شده مطابق پالیسی و طرز العمل کمیته مصونیت در قسمت ثبت قضایا میباشد. این بدان معنی است که کمیته تنها قضایایی را که به کار خبرنگاری ربط داشته و یا در جریان کار خبرنگاری رخ داده است ثبت نموده و قضایای خشونت و تهدیدی که با کار خبرنگاری ربط نداشته درین گزارش درج نگردیده است.

خشونت علیه خبرنگاران در شش ماه اول سال ۲۰۱۸

شش ماه نخست سال ۲۰۱۸ خونین‌ترین مدت برای خبرنگاران و جامعه رسانه‌ی افغانستان بود. در شش ماه اول سال روان میلادی ۸۹ مورد خشونت در برابر خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ی ثبت شده که در میان آن ۱۱ مورد قتل خبرنگاران وجود دارد، آماری که گراف و شدت آن بی سابقه می باشد. تمام خبرنگارانی که درین دور کشته شده اند به صورت هدفمند و مستقیم مورد حمله قرار گرفته اند. ۹ تن ازین خبرنگاران در حمله انتحاری در کابل کشته شده که مسؤلیت آنرا گروه داعش به عهده گرفت، یکی از ایشان در کندهار و یکتن دیگر در ولایت خوست در حملات هدفمند به قتل رسید و هیچ گروهی مسؤلیت آنرا نگرفت. آمار این دور افزایش ۲۲ درصدی را نسبت به شش ماه نخست سال ۲۰۱۷ نشان میدهد.

در پهلوی ۱۱ مورد قتل خبرنگاران، کمیته ۱۹ مورد توهین و بد رفتاری، ۱۴ مورد لت و کوب، ۱۱ مورد زخمی شدن، ۲۸ مورد تهدید، ۵ مورد بازداشت و احضار و ۱ مورد اخراج غیر قانونی از رسانه را ثبت نموده است. آمار ثبت شده افزایش ۲۲ درصدی را نسبت به شش ماه اول ۲۰۱۷ نشان میدهد، زیرا کمیته در شش ماه اول سال گذشته ۷۳ قضیه را ثبت نموده بود.

گروه داعش و طالبان مسؤل ۳۷ واقعه می باشد، که اکثریت موارد آن تهدید و قتل است. افراد متعلق به حکومت و نیروهای امنیتی در رده دوم قرار گرفته و مسؤل ۳۶ مورد تهدید و خشونت میباشند. افراد ناشناس در رده سوم قرار گرفته و مسؤل ۱۴ مورد خشونت بوده و مالکان و مدیران رسانه ها مسؤل ۲ مورد بد رفتاری علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ی میباشند. در این شش ماه بیشترین واقعات خشونت یعنی ۲۷ واقعه در زون کابل شامل ولایت کابل و ولایات شمالی رخ داده است، ۲۰ مورد در زون غرب کشور، ۱۴ مورد در زون جنوب شرق، ۱۱ مورد در زون جنوب، ۶ مورد در زون شمال شرق، ۴ مورد در زون شمال، ۴ مورد در زون شرق و ۳ مورد در زون مرکزی رخ داده است.

خبرنگاران به دلیل اینکه غیر نظامی استند و همزمان مکلف به پوشش واقعات و رویدادها میباشند میزان آسیب پذیری آنان در حملات تروریستی بیشتر می باشد. خبرنگاران نمی توانند که با خود اسلحه و یا محافظ داشته باشند و نه نیروهای امنیتی از خود درایت لازم را در قسمت مصونیت خبرنگاران خصوصاً هنگام پوشش واقعات تروریستی نشان داده اند.

پس از حادثه ۳۰ اپریل سال ۲۰۱۸ که در آن ۹ تن از خبرنگاران کشته شد، نگرانی‌ها از رهگذر مصونیت خبرنگاران بصورت گسترده افزایش یافته است. این نگرانی نه تنها به دلیل اینکه ۹ تن از خبرنگاران در یک حادثه کشته شدند بود، مگر شیوه‌ایکه این حمله صورت گرفت نیز باعث تشویش جدی گردید. خبرنگاران به دلیل اینکه غیر نظامی استند و همزمان مکلف به پوشش واقعات میباشند، خیلی آسیب پذیر در حمله‌های گروه‌های تروریستی میباشند.

ارقام خشونت به ترتیب نوعیت

آمار خشونت به ترتیب زون های مختلف افغانستان

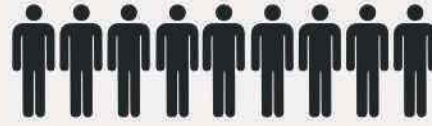

آمار خشونت به ترتیب جنسیت

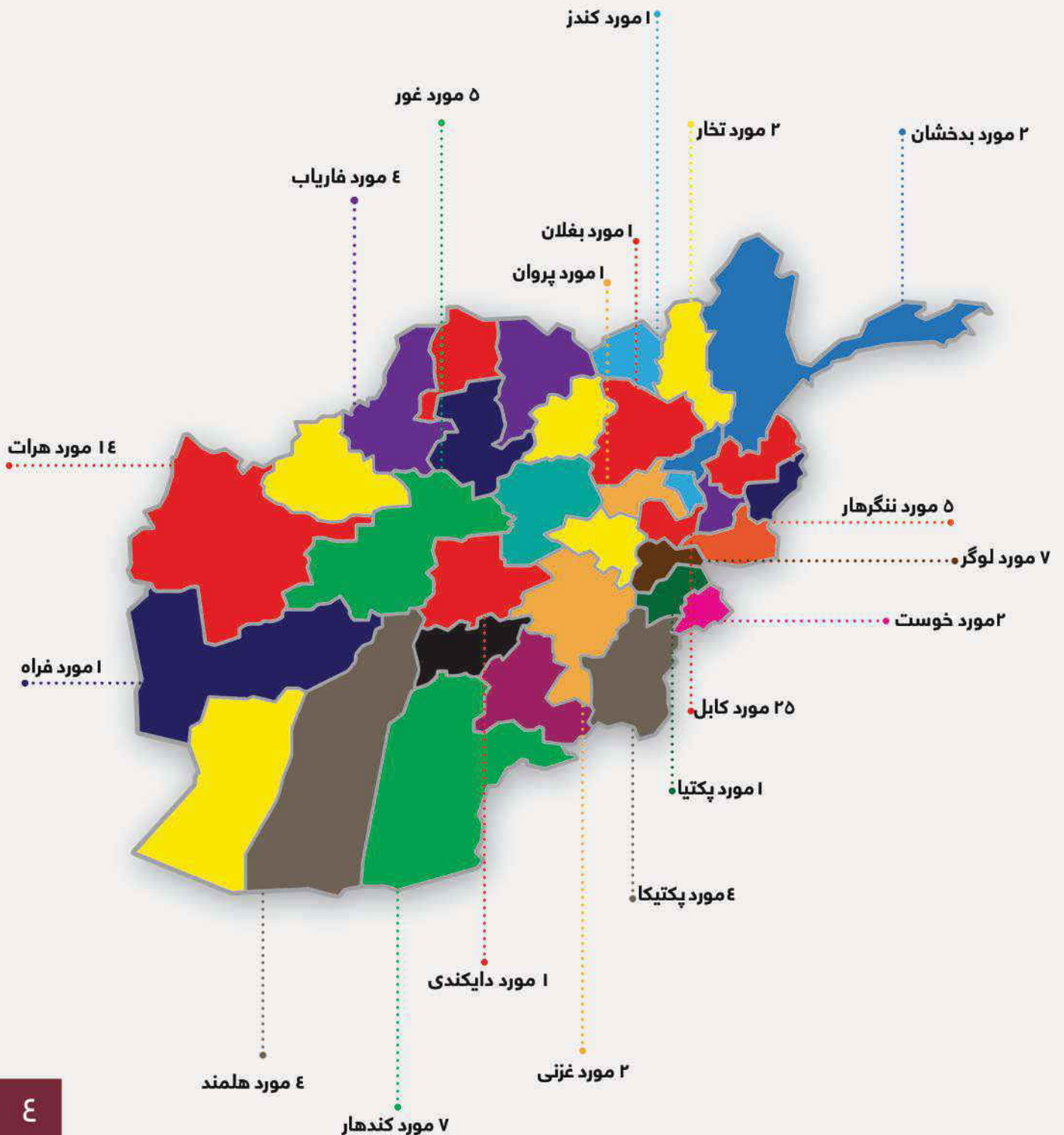
۶ زن

۸۳ مرد

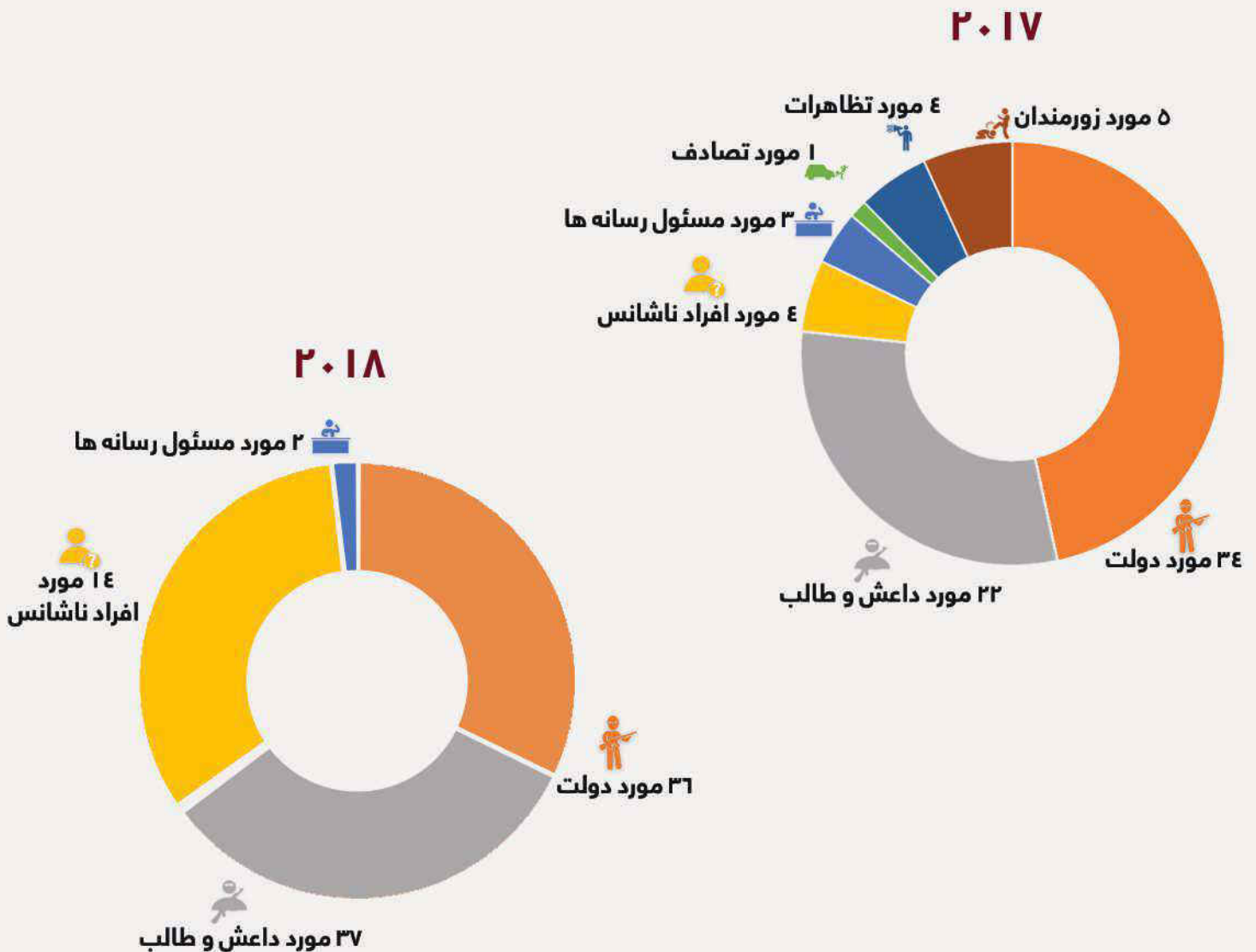
آمار خشونت به ترتیب ولایات مختلف افغانستان

مقایسه شش ماه سال ۲۰۱۷ با سال ۲۰۱۸

	۲۰۱۸	۲۰۱۷	
افزایش ۲۲٪	۸۹	۷۳	مجموع قضایا
افزایش ۱۰٪	۱۱	۱۰	کشته
کاهش ۸٪	۱۱	۱۲	زخمی
کاهش ۲۶٪	۱۴	۱۹	لت و کوب
۵٪ درصد افزایش	۱۹	۱۸	توهین
چهار و نیم برابر افزایش	۲۸	۶	تهدید
دو برابر کاهش	۱	۳	اخراج
	۵	۵	بازداشت

عواملین خشونت ها

باساس تحلیل کمیته، علل اساسی افزایش ارقام خشونت و تهدید گروه های تروریستی علیه خبرنگاران و رسانه ها اینها هستند:

۱. **غیر متناظر بودن جنگ در افغانستان:** در زمینه جنگ غیرمتناظر افغانستان باید گفت که، بدلیل اینکه یک جناح جنگی از منظر نیرو های نظامی قوی تر از جناح دیگر می باشد، جناح ضعیف تلاش می نماید تا با کنترل و یا تحت نفوذ قرار دادن رسانه ها، توازن قدرت را در اذهان مخاطبین ایجاد نماید. این عملاً هدفی است که گروه طالبان و داعش به دنبال آن می باشد. آنها با ایجاد ترس میان رسانه ها و خبرنگاران میخواهند تا نشرات رسانه ها مطابق ذوق و منافع شان تغییر نماید تا بتوانند نه تنها هراس را میان مردم افزایش دهند بلکه توازن قوا را در اذهان نسبت به خود ایجاد نمایند.

۲. رسانه ها در بلند بردن آگاهی مردم و رشد پروسه دموکراتیک در کشور نقش به سزا و مهم را بازی می نمایند. کارکرد رسانه ها در ۱۵ سال گذشته در کشور باعث شده تا آگاهی و درک ملت نسبت به وضعیت افغانستان و دنیا بلند رفته و همزمان با آن توقع مردم از حکمرانان در مورد بهبود وضعیت زندگی شان و دسترسی به خدمات نیز افزایش یابد. این چیزی است که خلاف منافع گروه های تروریستی قرار میگیرد، به دلیل اینکه این گروه ها صرف در حالت اینکه مردم در جهل فرورفته باشند، میتوانند از ایشان سرباز گیری نموده و بخاطر اهداف سیاسی و نظامی از آنان استفاده نمایند.

۳. گروه های تروریستی با ایجاد رعب در میان خبرنگاران و رسانه ها میخواهند فضایی را ایجاد نمایند که رسانه ها جنایات آنها را مورد پوشش قرار ندهند. چنانچه دیده میشود، بعد از هر حمله تروریستی که در آن اکثریت مطلق کشته شدگان و مجروحین افراد ملکی میباشد، طالبان و گروه های تروریستی اعلان مینمایند که کشته شده گان نیرو های نظامی و یا خارجی ها بوده اند. در حالیکه حقایق توسط رسانه ها برملا می گردد و با نشر گزارشها از رویداد های تروریستی از طریق رسانه ها ادعاهای گروه های تروریستی خود به خود تکذیب می گردد.

این تاکتیک گروه های تروریستی تا حدی در ولایات نا امن کشور که نفوذ و کنترل طالبان زیاد محسوس است، کارا بوده است. بطور مثال در ولایاتی چون هلمند، غزنی، کندهار و خوست، خبرنگاران موارد جنایات گروه طالبان را با خیلی احتیاط مورد پوشش قرار داده و تا حدی زیاد تلاش می نمایند تا این جنایات به صورت برجسته مورد پوشش قرار نگیرد. این امر اصل آزادی کار خبرنگاری و چرخش آزاد معلومات و آزادی رسانه یی را زیر سؤال برده است.

علت اساسی بلند بودن خشونت ها توسط مسؤلان حکومتی در برابر خبرنگاران تداوم فرهنگ معافیت از مجازات می باشد. زورمندان حکومتی با وصف تاکید و احکام متعدد رییس جمهور در مورد مصونیت خبرنگاران هنوز هم از مجازات معاف بوده و این باعث میشود که تهدید و خشونت آنان علیه خبرنگاران ادامه یابد.

پس از حادثه ۳۰ اپریل سال ۲۰۱۸ که در آن ۹ تن از خبرنگاران کشته شدند، نگرانی ها از رهگذر مصونیت خبرنگاران بصورت گسترده افزایش یافته است. این نگرانی نه تنها به دلیل اینکه ۹ تن از خبرنگاران در یک حادثه کشته شدند بود اما طرز حمله ایکه صورت گرفت نیز باعث تشویش جدی گردید.

این امر باعث شده است که اختلال در پوشش وقایع بزرگ چون حادثات تروریستی و غیره وقایع که خبرنگاران به صورت گروهی در آن حضور پیدا می نمایند به میان بیاید. از جانب دیگر نگرانی های امنیتی در میان خبرنگاران افزایش یافته و سبب ایجاد فشار جدی روحی میان خبرنگاران هنگام کار گردیده است. حمله یازده هم ثور با عث گردیده است که کار آزاد خبرنگاری و آزادی رسانه ها در افغانستان به شکلی از اشکال با چالش های جدی مواجه شده و موثریت کار خبرنگاری کاهش یابد.

با وصف این همه تهدید ها، جرأت خبرنگاران افغانستان در قسمت ادامه کار مسلکی در وضع نامناسب کشور مستلزم قدردانی می باشد.

با آنکه سال های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ سال های خوبی برای خبرنگاران و کار خبرنگاری در افغانستان نبود و تنها در سال ۲۰۱۷ جامعه رسانه یی کشور بیست تن از اعضای اش را از دست داد، اما تفاوت روشن این بود که در سال ۲۰۱۷ بیشتر مراکز رسانه یی مورد حمله قرار گرفتند و باعث این همه تلفات شد، اما در سال ۲۰۱۸ برای اولین بار یک گروهی از خبرنگاران در کابل به گونه دسته جمعی هدف حمله انتحاری قرار گرفت که منجر به کشته شدن نه تن خبرنگار و زخمی شدن هفت تن دیگر شد.

مسئولیت این گونه حمله ها را بیشتر گروه تروریستی داعش به عهده میگیرد، اما پذیرفتن مسئولیت حمله انتحاری باللی موتر کارمندان موبی گروپ که در سال ۲۰۱۵ میلادی رخ داد و منجر به کشته شدن هشت تن از کارکنان این گروه رسانه یی شد، نشان دهنده آن است که گروه طالبان نیز بر خبرنگاران و رسانه ها رحمی ندارد. همسانی دیگری که از رهگذر فکری میان این دو گروه در پیوند به مسله خبرنگاران و رسانه ها دیده میشود این است که گروه داعش از طریق یگانه رسانه که در ولایت ننگرهار در اختیار دارد همواره خبرنگاران آن ولایت را با ذکر نام و آدرس تهدید و ترعیب به مرگ میکند، طالبان با ارسال پیام و نشر اعلامیه در ویب سایت شان به گونه کلی رسانه ها را هر از چند گاهی گوشزد کرده و با به کاربردن لحن تند و الفاظ تهدید آمیز آنان را وعید به کیفر سخت میدهند. این خود نوعی از جنگ روانی علیه خبرنگاران بوده و باعث افزایش ترس میان خبرنگاران میگردد.

در آخرین مورد به تاریخ ۲۰۱۸/۶/۱۲ بعد از بمباران رادیو صدای شریعت ارگان نشراتی گروه طالبان در ولایت غزنی از سوی نیروهای دولتی، این گروه با نشر یک اعلامیه بار دیگر رسانه های کشور را تهدید کرد.

طالبان هشدار دادند که اگر در آینده با رسانه های این گروه چنین برخورد صورت بگیرد آنان رسانه های را که به گفته شان از سوی خارجی ها تمویل میشوند را هدف قرار خواهند داد.

از سوی هم به خصوص در ولایت ها اکثراً دیده شده است که طالبان در تلاش آن بوده اند تا خبرنگاران را به عنوان ابزار برای پروپاگندای خودشان استفاده نمایند. این کار خبرنگاران را در تنگنای بسا مشکلی قرارداده است، اما بیشتر خبرنگاران از شیوه ها و روش های کار گرفته اند که هم خطر متوجه به جان خود شان را رفع ساخته باشند و هم کار اطلاع رسانی را ادامه بدهند. بگونه مثال برخی از خبرنگاران به گروه طالبان اذعان کرده اند که خبرنگاران فقط اطلاع رسانی می کنند. اما این که خبر باید چگونه نشر شود در صلاحیت آنان نیست و تصمیم گیرنده مسئولان دفتری آنان اند، و یا هم اینکه در بخشی از گزارش به عنوان ادعا به نقل قول از قوماندانان یا سخنگویان این گروه می پردازند. در کل نگاه این گروه در برابر خبرنگاران هیچگاهی یک نگاه مثبت و مناسب نبوده است.

محدود شدن دسترسی به اطلاعات

دست یافتن به اطلاعات از دواير دولتي و خصوصي حق هر فرد اين کشور است، خبرنگاران اين حق را به اجرا گذاشته زمينه اطلاع رسانی و آگاهی دهی برای شهروندان کشور را مساعد می سازد.

شکایت خبرنگاران از حکومت بخصوص این است که بیشتر مسؤولان اطلاعات لازم را در زمان مناسب و بگونه که لازم است به آنان نمی دهند و خلاف توقع برخورد خیلی خشن و بدی را نیز با خبرنگاران میداشته باشند .

انتقادهای از سخنگویان حکومت از بابت دادن اطلاعات نادرست

هنگامیکه جنگ در ولایت فراه در ماه می ادامه داشت، انتقادهای وقتی شدت گرفت که سخنگویان وزارت امور داخله، معاون سخنگوی ریاست جمهوری و معاون سخنگوی وزارت دفاع متهم شدند که عکسهای را در باره جنگ فراه پخش کرده اند که از سال های پیش بوده است و اطلاعات را جعل نموده اند.

سخنگویان حکومت عکس های را از سلاح ها و مهمات به نشر سپردند که گویا از نزد مخالفان مسلح به دست آمده است، یا هم این که نیروهای قطعه خاص وارد شهر فراه گردیدند و نیز شماری از طالبان در لباس زنانه بازداشت شده اند اما بعداً معلوم گردید که این عکس ها حتی یک سال قبل نیز در صفحات اجتماعی نشر شده اند.

این کار سخنگویان حکومت بخاطری مورد انتقاد قرار گرفت که اطلاعات جعلی و نادرست را برای مردم میدهند و دسترسی به اطلاعات را که حق قانونی مردم است از آن جلوگیری میکنند.

۲۰۱۸/۴/۱ به اساس گزارش طلوع نیوز، رییس جمهور محمد اشرف غنی دستور داده است تا آمار ثبت نام شدهگان در اختیار مردم قرار نگیرد.

به اساس این گزارش شماری از رؤسای کمیسیون مستقل انتخابات در ولایتها، آمار ثبت نام شدهگان را به خبرنگاران نمی دهند و می گویند که رهبری کمیسیون مستقل انتخابات و نیز رییس جمهور در یک نشست ویدیویی، به آنان دستور داده اند که آمار ثبت نام شدهگان را با هیچ کسی در میان نگذارند.

حکومت در باره موضوع چگونگی حمله مهاجمان بر هتل انترکانتیننتال اطلاعات بسیار کم و بدون جزئیات را به دسترس خبرنگاران قرار داد. خبرنگاران بیشتر از یک هفته حق ورود به هتل کانتیننتال را نداشتند، آنان در روز چهارم رویداد توانستند تنها به محوطه هتل راه یابند، ولی اجازه ورود به اتاق ها و محل اصلی رویداد را نداشتند.

حمله بر هتل انترکانتیننتال شام شنبه ۲۰ جنوری ۲۰۱۸ صورت گرفت، روز پنجشنبه تاریخ ۲۵ جنوری روزششم حادثه بود که کمیته مصونیت با خبرنگاران برخی رسانه ها صحبت نمود. آنان گفتند تا هنوز هم نتوانسته اند از محل وقوع رویداد بگونه کامل دیدن نمایند. به روز

حمله بر هتل انترکانتیننتال شام شنبه ۲۰ جنوری ۲۰۱۸ صورت گرفت، روز پنجشنبه تاریخ ۲۵ جنوری روز ششم حادثه بود که کمیته مصونیت با خبرنگاران برخی رسانه ها صحبت نمود. آنان گفتند تا هنوز هم نتوانسته اند از محل وقوع رویداد بگونه کامل دیدن نمایند. به روز سه شنبه برای آنان اجازه داخل شدن به محوطه هتل داده شد، اما از رفتن به طبقه های بالایی هتل که محل اصلی رویداد و تلفات برخاسته از آن بود از دید خبرنگاران دور نگهداشته می شد.

خبرنگاران می گویند اطلاع دهی در باره این رویداد خیلی کم بود و نهادهای حکومتی در این راستا همکاری لازم نمیکردند.

شریف امیری خبرنگار تلویزون طلوع نیوز که از همان روز اول رویداد، در صحنه حضور داشت و گزارشدهی می کرد به کمیته گفته بود (نهادهای دولتی مسؤلیت را بالای یک دیگر می اندازند، هیچکس حاضر به دادن اطلاعات و پاسخ دادن به سوالات خبرنگاران نیست، به محل رویداد نیز به ما اجازه داده نمی شود).

نصرت رحیمی معاون سخنگوی وزارت امور داخله به کمیته مصونیت خبرنگاران افغان گفت که به علت نگرانی ها از باقی بودن مواد انفجاری در منزل چهارم و پنجم هتل به خاطر تامین امنیت خبرنگاران به آنان اجازه ورود به آنجا داده نمیشود. هیأت حقیقت یاب سرگرم تحقیق و بررسی در باره قضیه است و هرگاه این هیأت لازم ببیند به خبرنگاران اجازه ورود داده خواهد شد. وی گفت که ریاست این هیأت را فردی بنام کرزی از ریاست جمهوری به دوش دارد.

اما شاه حسین مرتضوی معاون و سرپرست دفتر سخنگوی ریاست جمهوری به کمیته مصونیت گفت که معلومات در باره قرارداد با کمپنی شخصی و واگذاری امنیت هتل به رسانه ها داده شده است. وی نیز دلیل اجازه نه دادن به خبرنگاران برای گرفتن تصویر و ورود خبرنگاران به محل رویداد را بیم موجودیت مواد انفجاری در طبقه های بالایی هتل گفت، اما تاکید کرد که به روز (چهارشنبه) روز پنجم رویداد رییس جمهور در نشست کابینه دستور داد که نتایج بررسی ها هرچه زودتر به دسترس رسانه ها و مردم قرار بگیرد.

در پایان روز سخنگوی وزارت امور داخله کنفرانسی خبری دایر نمود و ارقام کشته شده گان را ۱۸ نفر و زخمیان را ده نفر اعلام کرد. این وزارت از کشته شدن چهارده خارجی در این رویداد خبر داد که شماری از آنان با شرکت هوایی کام ایر کار میکردند.

این آخرین معلوماتی بود که وزارت داخله بگونه رسمی ارائه کرد و تجدید در آن صورت نگرفت. شماری از رسانه ها به نقل از وزارت داخله فردای آن روز شمار تلفات را تا بیست تن گفتند. اما بعضی منابع از داخل حکومت گفتند که شمار تلفات بیشتر از ۴۰ تن بود، چیزیکه در تقابل جدی با آمار رسمی حکومت میباشد.

هرچند قرار بود وزارت داخله یک هفته پس از حمله بر هتل انترکانتیننتال جزئیات آن را با مردم شریک سازد، اما تا اکنون هیچ اطلاعاتی از جانب حکومت در این زمینه در اختیار خبرنگاران قرار نگرفته است.

در ولایت ها

مشکل حق دسترسی به اطلاعات در ولایت ها هنوز کما فی سابق به جای خود باقی است و هنوز هم مسؤولان محلی چه ملکی و چه نظامی خود شان را مالکان معلومات میدانند و شماری آنان حاضر نیستند حتی حداقل همکاری را با خبرنگاران در این راستا داشته باشند. در برخی موارد حتی مسؤولان ریاست ها ، آمریت ها و مدیریت های خیلی عادی نیز برای خبرنگاران بهانه میاورند که گویا از سوی مرکز دستور گرفته اند که با رسانه حق صحبت را ندارند و باید خبرنگاران حتی برای موضوعات بسیار خورد و کوچک با سخنگوی وزارت مربوط در مرکز به تماس شوند.

قانون اساسی کشور حق دسترسی به اطلاعات را از حقوق اساسی مردم دانسته و رییس جمهور نخستین قانونی را که در آغاز دوره کاری اش توشیح کرد، قانون حق دسترسی به اطلاعات می باشد. با آنکه ملاحظاتی در باره برخی از مواد این قانون وجود داشت اما سر انجام به تاریخ ۲۰۱۸/۳/۳ طرح تعدیل قانون حق دسترسی به اطلاعات در جلسه کابینه تأیید شد. طرح متذکره در پنج فصل و ۴۱ ماده در جریده رسمی منتشر و نافذ گردیده است. ساختار و وظایف کمیسیون نظارت بر دسترسی به اطلاعات، اطلاعات ممنوعه ، فورم و روند تقاضای اطلاعات مواردی اند که در طرح جدید قانون دسترسی به اطلاعات تصریح شده است .

اما از جانب دیگر عدم آگاهی مسؤولان حکومتی از مفادات این قانون و از سوی هم بی اعتنایی شان به قانون باعث میشود که قانون به گونه درست عملی نشود و در موجودیت بهترین قانون نیز گذشته از آن که مشکلات حل نشده است بلکه روز افزون می گردد.

نتیجه گیری

• خشونت و تهدید علیه خبرنگاران و رسانه ها در حال افزایش می باشد. دلایل عمده افزایش خشونت گسترش نا امنی و بی ثباتی، تداوم فرهنگ معافیت، عدم تطبیق قوانین، طرز العمل ها و لوایح مربوط به مصونیت خبرنگاران و قرار گرفتن رسانه ها در محراق توجه در جنگ فعلی بدلیل ارزش اطلاعاتی رسانه ها در زمینه جنگ غیر متناظر در افغانستان از جمله دلایل اصلی افزایش خشونت علیه خبرنگاران و رسانه ها میباشد.

• شش ماه اول سال ۲۰۱۸ خونین ترین مدت در دور های گزارش دهی کمیته مصونیت خبرنگاران میباشد. با کشته شدن ۱۱ تن خبرنگار آنها در حملات مستقیم و هدفمند، نگرانی ها در مورد افزایش خشونت علیه خبرنگاران و رسانه ها بصورت جدی افزایش یافته است.

• افزایش خشونت علیه خبرنگاران و رسانه ها باعث گسترش خودسانسوری میان خبرنگاران و رسانه ها در قسمت نشر جنایات گروه های تروریستی شده است. این امر خصوصاً در ولایات ایکه نفوذ و فعالیت گروه های تروریستی بیشتر اند، مشهود است. ولایاتی چون هلمند، کندهار، غزنی و ننگرهار از جمله ولایاتی اند که میزان گسترده خودسانسوری در آنها به مشاهده می رسد.

• تاکتیکی که در کشتن ۹ تن از خبرنگاران در واقعه تروریستی ۳۰ اپریل استفاده شد، نه تنها باعث ایجاد نگرانی جدی میان جامعه رسانه یی در قسمت مصونیت خبرنگاران شده است، بلکه پوشش رویداد های تروریستی را توسط خبرنگاران و رسانه ها به دلیل نگرانی از تکرار چنین حملات مختل نموده است. در حال حاضر خبرنگاران نه تنها امنیت لازم را بخاطر پوشش چنین وقایع نداشته بلکه حتی با حضور در چنین موارد آزادی لازم در قسمت پوشش وقایع تروریستی را ندارند.

• حمله ۳۰ اپریل بالای خبرنگاران وضعیت مصونیتی خبرنگاران را بیشتر مغلق ساخته است. با در نظر داشت ظرفیت نهاد های امنیتی، بعید به نظر میرسد که نیرو های امنیتی و یا خود رسانه ها طرزالعمل و تدابیر موثر را در قسمت مصون سازی خبرنگاران هنگام پوشش رویداد های تروریستی روی دست گیرند. این امر نگرانی خیلی جدی را در قسمت احتمال تداوم حملات بالای اجتماع خبرنگاران به میان آورده است.

• تداوم چالش عدم دسترسی به اطلاعات و ارایه اطلاعات نادرست مشکل بزرگی فرا راه کار خبرنگاری ایجاد کرده است. فرهنگ و دید فعلی حکومت نسبت به موضوع ارایه اطلاعات نه تنها به چالش های خبرنگاران افزوده بلکه فاصله میان خبرنگاران و حکومت را افزایش داده و خبرنگاران را واداشته است ته به منابع غیر رسمی بخاطر اطلاعات مراجعه نمایند. این امر زیان بزرگی را متوجه حکومت در زمینه جنگ فعلی و روانی نموده است که یک بخش مهم آن رقابت روی مشروعیت میباشد.

• چالش های متفاوت از قبیل میزان گسترده تهدید، عدم دسترسی به اطلاعات و چالش های مالی که متوجه رسانه ها است، نگرانی های را در باره بقای آزادی رسانه ها و آزادی بیان در کشوری که این دو از جمله عمده ترین دستاورد های مهم به شمار میاید، به میان آورده است.

سفارشات

• موضوع مصونیت خبرنگاران و رسانه‌ها باید خیلی جدی گرفته شود. حمله ۳۰ اپریل که جان ۹ تن از خبرنگاران را گرفته و ۷ تن دیگر را مجروح نمود نمایانگر جدیت تهدید علیه خبرنگاران می‌باشد. در صورت عدم جدیت نهاد‌های مسؤل که شامل نهاد‌های امنیتی و خود رسانه‌ها می‌باشد، احتمال تداوم چنین حملات خیلی جدی بوده، چیزیکه میتواند رسانه‌ها و آزادی بیان را که عمده‌ترین دستاورد کشور می‌باشد به مخاطره مواجه سازد.

• نیروهای امنیتی باید تمام راه‌های ممکنه را در قسمت امنیت خبرنگاران خصوصاً هنگام پوشش واقعات تروریستی جستجو نموده و در همکاری با رسانه‌ها و نهاد‌های حامی خبرنگاران طرزالعمل عملی و موثر را روی دست گیرد تا باشد از حملات مرگبار علیه خبرنگاران و رسانه‌ها جلوگیری صورت گیرد. غفلت در این زمینه نتایج اسفناک به بار خواهد آورد.

• رسانه‌ها همچنان مسؤلیت دارند تا در قسمت مصونیت کارمندان خود تدابیر جدی را اخذ نموده و درین زمینه پالیسی و پلان‌های موثر روی دست گیرد. در ضمن رسانه‌ها مکلف اند تا تمام وسایل ایمنی را در اختیار خبرنگاران ایکه بخاطر پوشش وقایع تروریستی و یا جنگی فرستاده میشوند قرار دهند. این نه تنها مکلفیت اخلاقی رسانه‌ها بوده بلکه مکلفیت قانونی و اداری شان می‌باشد.

• با در نظر داشت افزایش روز افزون تهدید، خبرنگاران نیز مکلفیت دارند تا جدیت در قسمت مصونیت خود به خرج داده و مصونیت خود را قربانی گزارش نه نمایند. اخلاق خبرنگاری حکم مینماید که هیچ گزارش مهمتر از جان خبرنگار نمی‌باشد، فلهدذا خبرنگاران نباید بخاطر دریافت گزارش خود سوژه گزارش گردند. خبرنگاران ایکه آموزش‌های مصونی را تا هنوز اخذ ننموده اند، میتوانند در برنامه‌های آموزش کمیته مصونیت که بصورت متداوم برگزار مینماید، اشتراک نمایند.

• نهاد‌های حامی خبرنگاران باید با هماهنگی بهتر با حکومت و مالکان رسانه‌ها در قسمت اخذ تدابیر مصونیتی خبرنگاران به صورت متداوم الی اتخاذ این تدابیر کار نمایند. این نهاد‌ها باید به صورت پیوسته درین قسمت دادخواهی نمایند. در ضمن، نهاد‌ها باید در قسمت افزایش مهارت‌های ایمنی با خبرنگاران کار نمایند.

• جامعه بین‌المللی نیز موضوع مصونیت خبرنگاران را جدی گرفته و بالای حکومت افغانستان فشار آورد تا درین قسمت تدابیر جدی اخذ نمایند. نهاد‌های مستقل بین‌المللی چون سازمان ملل متحد باید تلاش نمایند تا گروه‌های تروریستی را متقاعد بسازد که خبرنگاران و رسانه‌ها را مورد حمله قرار ندهد.

• با در نظر داشت اینکه چالش حق دسترسی به اطلاعات به یک معضل مزمن تبدیل شده است، حکومت افغانستان باید با یک رویکرد جدید این مشکل را حل نماید. تداوم این حالت نه تنها که کار خبرنگاری را با چالش جدی مواجه مینماید، بلکه زمینه را برای برتری گروه‌های تروریستی در جنگ اطلاعاتی و روانی مساعد می‌سازد، چیزیکه از آن گروه‌های تروریستی نفع زیادی برده اند.